

Voorstel voor	Algemeen bestuur
Vergaderdatum	18 oktober 2023
Onderwerp	Conceptverordening verplichte externe rekenkamer
Agendapunt	7
Portefeuillehouder / indiener	S.M.M. Kuks / bestuurlijke begeleidingsgroep rekenkamer
Contact opsteller	bestuursondersteuning@vechtstromen.nl
Vertrouwelijkheid	Nee

Routing	Besluit
Advies commissie financiën en beleidsuitvoering 4 oktober 2023	Op basis van de commissiebespreking worden enkele verzoeken gedaan tot aanpassing van het voorstel en aanscherpingen in de concept verordening. De commissie adviseert de aangepaste documenten als bespreekstuk te agenderen voor de vergadering van het algemeen bestuur op 18 oktober 2023. De aangebrachte wijzigingen zijn geel gearceerd.
Besluit algemeen bestuur 18 oktober 2023	<i>De conceptverordening wordt na besluitvorming zes weken ter inzage gelegd. Na verwerking van eventuele zienswijzen volgt vaststelling van de definitieve verordening door het algemeen bestuur.</i>
Besluit algemeen bestuur (na inzageperiode)	

I. Voorstel

Samengevat wordt voorgesteld:

1. de conceptverordening voor de in te stellen onafhankelijke externe rekenkamer, ter inzage te leggen voor de duur van zes weken;
2. in die conceptverordening is benoemd dat:
 - a. de rekenkamer wordt ingesteld en benoemd door het algemeen bestuur;
 - b. de rekenkamer bestaat uit drie externe leden (inclusief voorzitter);
 - c. na instelling van de rekenkamer een klankbordgroep uit het algemeen bestuur wordt ingesteld als gesprekspartner voor de rekenkamer namens het algemeen bestuur;
 - d. de onderzoeksopzet voor een onderzoek ter kennisname aan het algemeen bestuur wordt gezonden;
 - e. het resultaat van een onderzoek ter besluitvorming aan het algemeen bestuur wordt voorgelegd;
 - f. de ambtelijk secretaris geen lid is van de rekenkamer en wordt benoemd door de secretaris-directeur;
 - g. de voorzitter van de rekenkamer € 250 per bijgewoonde vergadering ontvangt;
 - h. de leden van de rekenkamer €200 per bijgewoonde vergadering ontvangen;
3. het budget voor de rekenkamer voor 2024 vast te stellen op € 90.000 en in de jaarschijven erna op € 110.000 per jaar;
4. een afvaardiging uit de bestuurlijke begeleidingsgroep een plaats te geven in de selectiecommissie tot samenstelling van de rekenkamer;

5. na instelling van de rekenkamer de klankbordgroep te bemensen met leden van de huidige bestuurlijke begeleidingsgroep.

II. Kernboodschap

Met ingang van 1 januari 2024 treedt de Wet versterking decentrale rekenkamers voor de waterschappen in werking. Voor waterschappen betekent de wet dat zij voortaan de plicht hebben om een volledig onafhankelijke, externe rekenkamer in te richten; alléén of met andere waterschappen, gemeenten en/of provincies tezamen. De rekenkamer doet onderzoek naar doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid (niet de controle van de jaarrekening) van het gevoerde beleid. Nadat het algemeen bestuur heeft ingestemd met de opgestelde conceptverordening voor de rekenkamer wordt deze zes weken ter inzage gelegd. Na de terinzagelegging besluit het algemeen bestuur over de definitieve verordening voor de rekenkamer.

III. Waarom wordt dit voorgesteld? Wat wil het AB met het voorstel bereiken?

De huidige rekenkamerverordening zag toe op het instellen van een rekenkamer waarin leden van het algemeen bestuur plaatsnamen. Op grond van de nieuwe wetgeving voldoet deze niet voor het instellen van een nieuwe rekenkamer.

Het nieuwe algemeen bestuur bepaalt met deze nieuwe verordening de koers voor inrichting van de onafhankelijke rekenkamer en de ondersteuning daarvan. Een en ander is vertaald naar de voorliggende (concept)verordening op de onafhankelijke rekenkamer. Als die is vastgesteld, kan op basis van die verordening de verdere voorbereiding en invulling worden vormgegeven.

Op grond van de Inspraak- en participatieverordening waterschap Vechtstromen moeten verordeningen eerst zes weken ter inzage gelegd worden voor zienswijzen.

Indicator voor beleidsmonitoring

Niet van toepassing.

IV. Toelichting op het voorstel/ kader

(Wat is de grotere context? Waar komt het onderwerp vandaan? In welk kader kan het worden geplaatst?)

Met ingang van 1 januari 2024 treedt de Wet versterking decentrale rekenkamers voor de waterschappen in werking. Voor waterschappen betekent de wet dat zij voortaan de plicht hebben om een volledig onafhankelijke, externe rekenkamer in te richten.

De rekenkamer ondersteunt het algemeen bestuur bij zijn controlerende taak. Zo krijgen het algemeen bestuur en de omgeving een goed beeld hoe geld wordt besteed en wat er terecht komt van alle plannen. 'Leren en verbeteren' en niet 'afrekenen' wordt als uitgangspunt genomen voor de in te richten rekenkamer. De rekenkamer doet onderzoek op basis van drie punten:

- Doelmatigheid: Heeft waterschap Vechtstromen zijn beschikbare middelen goed ingezet/besteed? Onderzoek wordt gedaan vanuit een streven van het AB om met een zo gering mogelijke inzet van middelen een bepaald resultaat te bereiken dan wel met een bepaalde inzet van middelen een optimaal resultaat te bereiken.
- Doeltreffendheid: Heeft waterschap Vechtstromen met zijn beleid bereikt wat het wil? Onderzoek wordt gedaan naar de mate waarin met de geleverde prestaties de gestelde doelen of beoogde maatschappelijke effecten worden bereikt.
- Rechtmatigheid: heeft waterschap Vechtstromen zich aan de regels en wetten gehouden?

Hierbij gaat het om het voldoen aan wettelijke kaders en regelgeving, waaronder tevens de verordeningen en het vastgestelde beleid van het waterschap horen.

Vechtstromen stelt een eigen, onafhankelijke externe rekenkamer in. Wanneer de situatie en het onderwerp zich ertoe lenen, kan de rekenkamer ervoor kiezen samen met een andere rekenkamer een onderzoek op te pakken. Wanneer bijvoorbeeld bij een aanliggend waterschap eenzelfde onderzoeksvraag aan de orde is, kan samenwerking tussen de rekenkamers een kwaliteitsverhogend en/of kostendrukkend effect hebben.

In het proces om de externe rekenkamer in te stellen zijn er voor het algemeen bestuur drie belangrijke momenten. Het algemeen bestuur beslist over/is betrokken bij:

- De verordening voor de rekenkamer, waarin het algemeen bestuur vastlegt op welke wijze het de rekenkamer vorm wil geven. Deze verordening ligt nu ter beslissing voor aan het algemeen bestuur.
- Het budget voor de rekenkamer dat in de begroting wordt opgenomen
- De installatie van de externe voorzitter en leden van de rekenkamer.

Het algemeen bestuur heeft een begeleidingsgroep uit zijn midden benoemd, die de ambtelijke projectgroep voor de ontwikkeling van de rekenkamer bestuurlijk begeleidt.

V. Alternatief voorstel

Niet van toepassing.

VI. Argumenten

1. Dit is vastgelegd in de Inspraak- en participatieverordening

Op grond van de Inspraak- en participatieverordening waterschap Vechtstromen moeten verordeningen eerst zes weken ter inzage gelegd worden voor zienswijzen.

2. a-e De rekenkamer is van en voor het algemeen bestuur

De rekenkamer bestaat uit externe leden en is volledig onafhankelijk. Het ab heeft echter via deze verordening invloed en kan vooraf de koers te bepalen: hoe de rekenkamer wordt georganiseerd en wordt samengesteld en hoe contact tussen de rekenkamer en het ab over onderzoeken plaatsheeft.

In de Wet versterking decentrale rekenkamers is vastgelegd waar de rekenkamers bij waterschappen aan moeten voldoen. Daar waar het algemeen bestuur eigen keuzes kan maken, zijn deze vastgelegd in deze verordening.

2. f De ambtelijk secretaris heeft een onafhankelijke rol

De Wet versterking decentrale rekenkamers verplicht de waterschappen in het vorm geven van een volledig onafhankelijke rekenkamer (alleen externe leden), die wordt ondersteund door een secretaris die tevens onafhankelijk moet zijn.

In de situatie dat die secretarisrol binnen het waterschap wordt ingevuld betekent dat dat die persoon uitsluitend voor het algemeen bestuur werkzaam mag zijn. Een andere optie zou kunnen zijn één secretaris voor meer waterschappen in te zetten of de secretarisrol gezamenlijk in te huren. Op verzoek van het ab is die laatste mogelijkheid onderzocht en met waterschap Drents Overijsselse Delta is afgesproken de mogelijkheden te verkennen een gezamenlijke onafhankelijke secretaris extern in te huren.

2. g-h De vergoeding is realistisch

De genoemde vergoeding wordt voorgesteld op basis van een vergelijking met de vergoeding die rekenkamerleden bij andere overheden aangeboden krijgen.

Om kwalitatief goede kandidaten te interesseren, is het van belang de vergoeding op het juiste peil vast te stellen.

3. In het startjaar zal de budgetbehoefte iets lager liggen dan de jaren erna

Het beschikbaar gestelde budget van € 90.000 voor 2024 is gerelateerd aan het budget dat de reeds bestaande rekenkamercommissie in het verleden tot zijn beschikking had. Dat budget is afgelopen jaren niet meer verhoogd, in afwachting van de ontwikkeling van de nieuwe rekenkamer.

Voor het startjaar zal € 90.000 naar verwachting voldoen, omdat begin 2024 de rekenkamer eerst geïnstalleerd moet worden en een inwerktijd volgt, waardoor kosten voor de uitbesteding van onderzoek in dat jaar nog beperkt zullen zijn.

Voorgesteld wordt het budget ná het startjaar op te hogen naar € 110.000 per jaar omdat de rekenkamer dan volop in werking is. Naast de kosten voor het uitbesteden van onderzoeken dienen ook de kosten voor de inhuur van de (verplicht externe) secretaris en de vergader- en onkostenvergoedingen van de rekenkamer uit dit budget te worden betaald. Inschatting is dat die kosten ongeveer € 50.000 bedragen, zodat vanaf 2025 jaarlijks ongeveer € 60.000 beschikbaar zal zijn voor uitbesteding van onderzoek.

4.1 Het algemeen bestuur kan via de selectiecommissie rechtstreeks invloed uitoefenen op de totstandkoming van de rekenkamer

De rekenkamer is van en voor het AB. Zoals onder IV aangegeven neemt het AB op drie momenten besluiten in het proces van ontwikkeling van de rekenkamer: verordening, begroting, installatie. Er is een AB-begeleidingsgroep aangewezen door fracties uit het AB, die de ontwikkeling van de rekenkamer begeleidt en zorgt dat op genoemde drie momenten het AB op de juiste wijze wordt betrokken. Leden uit deze groep zijn het meest toegeëigend om de profielen voor de rekenkamerleden vast te stellen en de afvaardiging uit het AB die in de selectiecommissie plaatsneemt te vormen. Naast AB-leden uit de begeleidingsgroep nemen ook deel in de selectiecommissie: de secretaris-directeur en de projectleider voor implementatie van de rekenkamer.

4.2 De verordening is de basis voor de profielen op basis waarvan een externe voorzitter en externe leden van de rekenkamer worden geworven.

Bepalingen in de verordening zijn sturend voor de kwaliteiten/competenties van de rekenkamervoorzitter en -leden die de selectiecommissie van Vechtstromen in de tweede helft van dit jaar gaat zoeken.

5.1 De huidige bestuurlijke begeleidingsgroep is ingewerkt in de materie.

De klankbordgroep waarborgt de onafhankelijkheid van het functioneren van de rekenkamer en is gesprekspartner van de rekenkamer namens het AB.

DB-leden zijn uitgesloten van deelname in de klankbordgroep. Het AB bepaalt zélf welke AB-leden plaats nemen in de klankbordgroep.

Door de klankbordgroep – vooralsnog – te bemensen met de leden van de huidige bestuurlijke begeleidingsgroep wordt kennis uit de ontwikkelingsfase van de rekenkamer ingebracht in de klankbordgroep en is er sprake van continuïteit.

Er wordt gesproken over de mogelijke instelling van een bredere auditcommissie, maar daartoe is nog geen voorstel gereed. De klankbordfunctie voor de rekenkamer zou op termijn als verantwoordelijkheid ingebracht kunnen worden in zo'n auditcommissie. Daartoe moet dan een nieuw voorstel in het AB worden gebracht. De verordening behoeft hiervoor dan geen aanpassing.

5.2 De huidige bestuurlijke begeleidingsgroep kan bij de start van de rekenkamer goed bij het AB sonderen of er tevredenheid is met de uitwerking van de verordening / het construct zoals ingevoerd

In artikel 15 van de verordening wordt geregeld dat er diverse mogelijkheden en momenten zijn waarop evaluatie plaats heeft/ kan hebben, zowel op initiatief van de rekenkamer zelf als van het AB of de klankbordgroep. Bij de start van de rekenkamer in 2024 is de huidige begeleidingsgroep het beste ingevoerd in de materie om evaluerend met het AB en de rekenkamer te kunnen bespreken of het geïmplementeerde construct voldoet aan de wensen.

VII. Risico's en kanttekeningen

1. Wordt de conceptverordening niet ter inzage gelegd, dan treedt een vertraging op en is de installatie van de rekenkamer begin 2024 niet haalbaar.

Met ingang van 1 januari 2023 is de Wet versterking decentrale rekenkamers reeds in werking getreden voor gemeenten en provincies. Voor de waterschappen treedt die per 1 januari 2024 in werking. Door middel van overgangsrecht is geregeld dat de huidige verordening van Vechtstromen, waarmee de rekenkamercommissie is ingesteld, tot 1 januari 2025 van kracht blijft. Dit geeft het algemeen bestuur tot uiterlijk 1 januari 2025 de tijd om een onafhankelijke rekenkamer (zelfstandig of gemeenschappelijk) in te stellen, de leden te benoemen en de bestaande verordening voor de rekenkamercommissie in te trekken. Het algemeen bestuur heeft echter aangegeven zo snel mogelijk in 2024 de rekenkamer van start te willen laten gaan en daarom is het van belang dat we zo snel mogelijk de conceptverordening ter inzage kunnen leggen.

2. Het lukt niet tot een goed en volledig samengestelde rekenkamer te komen

Vanwege de wettelijke eis tot rekenkamers bij alle overheidslagen is er in het hele land een grote vraag naar leden voor rekenkamers. In combinatie met krapte op de arbeidsmarkt kan het moeilijk zijn om goede leden te vinden. Tegelijk is het lidmaatschap van een rekenkamer een **interessante** nevenfunctie die een relatief beperkte tijdsinspanning vraagt. Een combinatie met een lidmaatschap van een andere rekenkamer, bijvoorbeeld die van Drents Overijsselse Delta, is ook een mogelijkheid. Dat kan zowel voor het rekenkamerlid als voor Vechtstromen interessant zijn, omdat ervaringen elkaar dan kunnen versterken.

VIII. Communicatie

Communicatie over de verordening speelt vooral in het werving- en selectietraject voor de rekenkamervoorzitter en -leden. Met de conceptverordening als basis wordt namelijk in de tweede helft van 2023 de werving en selectie gestart.

IX. Juridische zaken

In de commissievergadering is verzocht om een aftreedschema in te stellen. De wet geeft echter een benoemingstermijn van zes jaren. Vooraf een aftreedschema instellen is dan ook niet mogelijk.

Als er echter een lid de kamer vroegtijdig verlaat, zal de vacature worden opgevuld door een lid dat voor de volledige zes jaren wordt benoemd. Op die manier zal mogelijk op natuurlijke wijze een aftreedschema ontstaan.

X. Uitvoering

18 oktober 2023	algemeen bestuur	Voorstel tot instemming met conceptverordening
24 oktober - 5 december		Terinzagelegging conceptverordening
5 december – begin 2024	algemeen bestuur	Na verwerking van eventuele wijzigingen, voorstel tot instemming met definitieve verordening

Met de conceptverordening als basis wordt in de tweede helft van 2023 de werving en selectie van de rekenkamervoorzitter en -leden gestart. Aangezien alle overheidslagen rekenkamer in moeten stellen, is nog moeilijk in te schatten hoe snel we succesvol kunnen zijn in het werving- en selectietraject. Streven is begin 2024 zowel de definitieve verordening, als de installatie en eedaflegging tegelijk in het algemeen bestuur aan de orde te hebben.

XI. Bijlage(n)

1. Besluit.
2. Conceptverordening.

Besluit conceptverordening verplichte externe rekenkamer

Het algemeen bestuur van het waterschap Vechtstromen;

gezien het advies van de bestuurlijke begeleidingsgroep rekenkamer d.d. 18 september 2023;

gelet op de artikelen 56 en 77 van de Waterschapswet;

BESLUIT

1. de conceptverordening voor de in te stellen onafhankelijke externe rekenkamer, ter inzage te leggen voor de duur van zes weken;
2. in die conceptverordening is benoemd dat:
 - i. de rekenkamer wordt ingesteld en benoemd door het algemeen bestuur;
 - j. de rekenkamer bestaat uit drie externe leden (inclusief voorzitter);
 - k. na instelling van de rekenkamer een klankbordgroep uit het algemeen bestuur wordt ingesteld als gesprekspartner voor de rekenkamer namens het algemeen bestuur;
 - l. de onderzoeksopzet voor een onderzoek ter kennisname aan het algemeen bestuur wordt gezonden;
 - m. het resultaat van een onderzoek ter besluitvorming aan het algemeen bestuur wordt voorgelegd;
 - n. de ambtelijk secretaris geen lid is van de rekenkamer en wordt benoemd door de secretaris-directeur;
 - o. de voorzitter van de rekenkamer € 250 per bijgewoonde vergadering ontvangt;
 - p. de leden van de rekenkamer €200 per bijgewoonde vergadering ontvangen;
3. het budget voor de rekenkamer voor 2024 vast te stellen op € 90.000 en in de jaarschijven erna op € 110.000 per jaar;
4. een afvaardiging uit de bestuurlijke begeleidingsgroep een plaats te geven in de selectiecommissie tot samenstelling van de rekenkamer;
5. na instelling van de rekenkamer de klankbordgroep te bemensen met leden van de huidige bestuurlijke begeleidingsgroep.

Aldus vastgesteld in de vergadering d.d. 18 oktober 2023.

Het algemeen bestuur,

dr. S.M.M. Kuks, watergraaf

drs. R.I. Andringa, secretaris